

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 31.5.2023
SWD(2023) 156 final

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR
SAMMANFATTNING AV KONSEKVENSBEDÖMNINGSRAPPORTEN

[...]

Följedokument till

Förslag till

Europaparlamentets och rådets förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av åtgärder samt samarbete i frågor som rör skydd för vuxna

och

Förslag till rådets beslut om bemyndigande för medlemsstater att i Europeiska unionens intresse bli eller förbli parter i konventionen av den 13 januari 2000 om internationellt skydd för vuxna

{COM(2023) 280 final} - {SEC(2023) 208 final} - {SWD(2023) 154 final} -
{SWD(2023) 155 final}

1. BEHOV AV ÅTGÄRDER

1.1 Vad är problemet och vilka är dess orsaker och konsekvenser?

Utsatta vuxna är personer över 18 år som inte kan försvara sina ekonomiska eller personliga intressen på grund av nedsatt eller bristande personlig förmåga. Antalet utsatta vuxna i EU ökar hela tiden på grund av det ökande antalet personer med funktionsnedsättning och den åldrande befolkningen. Beroende på den nationella lagstiftningen i den medlemsstat där de bor kan de omfattas av en skyddsåtgärd som vidtagits av en domstol eller en administrativ myndighet, eller stöttas av en tredje part som de i förväg har utsett (genom *företrädarbefogenheter*) att ta tillvara deras intressen.

Den växande utsattheten i kombination med den ökande rörligheten för människor i EU ger upphov till många problem som utsatta vuxna kan ställas inför i gränsöverskridande situationer. Vuxna kan till exempel behöva förvalta sina tillgångar eller fastigheter i ett annat land, genomgå akutvård eller planerad vård utomlands eller flytta till ett annat land av olika skäl. Det finns ingen statistik, men antalet utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer har uppskattats uppgå till mellan 145 000 och 780 000.

I dessa gränsöverskridande situationer ställs utsatta vuxna inför medlemsstaternas komplexa och ibland motstridiga regler om hur man ska avgöra vilken domstol som är behörig, vilken lag som gäller i deras fall och hur man ska verkställa ett beslut som fattats eller företrädarbefogenheter som upprättats utomlands. Samtidigt ställs domstolar och andra offentliga myndigheter med ansvar för skyddet i gränsöverskridande ärenden inför språkbarriärer, besvärlig papperskommunikation, bristande samarbete med myndigheter i andra medlemsstater och bristande information om andra medlemsstaters rättssystem. Detta leder till situationer där utsatta vuxna, deras familjer och deras företrädare upplever stor rättslig osäkerhet om vilka regler som kommer att gälla i deras fall, om resultatet av förfarandena och om vilka formaliteter som de måste följa. För att säkerställa att deras skydd gäller även över gränserna eller att de kan utnyttja sina rättigheter utomlands måste de ofta genomgå långa och dyra förfaranden. I vissa fall erkänns inte deras skydd och de befogenheter som tilldelats deras företrädare, vare sig av domstolar eller icke-rättsliga aktörer som banker, sjukvårdspersonal eller fastighetsmäklare.

Ett internationellt instrument, [konventionen av den 13 januari 2000 om internationellt skydd för vuxna \(2000 års Haagkonvention\)](#) ger vissa lösningar på de beskrivna problemen. I den fastställs regler om behörighet och tillämplig lag i frågor som rör utsatta vuxna samt regler för erkännande av åtgärder på detta område, och samarbetsmekanismer inrättas mellan konventionsparterna. Endast elva medlemsstater är dock parter i 2000 års Haagkonvention. Det finns ingen EU-lagstiftning som harmoniserar reglerna för skydd av vuxna i gränsöverskridande fall.

De problem som beskrivs ovan för utsatta vuxna i gränsöverskridande fall kan allvarligt inskränka deras grundläggande rättigheter (inbegripet rätten till oberoende, tillgången till rättslig prövning och rätten till egendom och fri rörlighet), eventuellt i strid med [FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#), som EU och alla medlemsstater är parter i. Dessutom leder problemen till icke-kontinuerligt skydd över EU:s gränser och påverkar de berörda vuxnas hälsa och välbefinnande, vilket leder till stort psykiskt lidande samtidigt som ojämlikheten förstärks. I den rådande situationen påverkar dessa problem även offentliga myndigheter och domstolar, som upplever ytterligare arbetsbörda och ökad rättslig komplexitet i sådana fall.

1.2 Vad vill man uppnå?

Det **allmänna målet** för EU-åtgärden skulle vara att skydda utsatta vuxnas rättigheter, inbegripet deras grundläggande rättigheter. Detta skulle uppnås genom följande **specifika mål**: i) öka rättssäkerheten för allmänheten och berörda offentliga myndigheter, ii) underlätta gränsöverskridande erkännande av skyddsåtgärder och företrädarbefogenheter, och iii) göra förfarandena snabbare och billigare.

2. LÖSNINGAR

2.1 Vilka alternativ finns för att nå målen?

På grundval av artikel 81.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt om antagande av åtgärder avseende gränsöverskridande ärenden på privaträttens område har EU befogenhet att agera mot de ovan beskrivna problem som vuxna har i gränsöverskridande situationer.

Följande alternativ har övervägts:

- **Alternativ 1:** Grundscenario.
- **Alternativ 2:** Rådsbeslut om en skyldighet för medlemsstaterna att ratificera konventionen inom en viss tidsram.
- **Alternativ 3:** EU-förordning om skydd för vuxna.
- **Alternativ 4:** En kombination av alternativen 2 och 3 (ett rådsbeslut och en EU-förordning).

2.2 Vilket är det rekommenderade alternativet?

Det rekommenderade alternativet är alternativ 4, som är det enda alternativet som helt och hållet åtgärdar de problem som uppstår i gränsöverskridande situationer. Detta alternativ skulle göra det möjligt att anta i) en gemensam uppsättning regler (baserade på bestämmelserna i 2000 års Haagkonvention) som är tillämpliga på alla medlemsstater och (genom själva konventionen) även på andra konventionsstater utanför EU, och ii) regler som möjliggör ett närmare, moderniserat och förenklat samarbete inom EU, baserat på principen om ömsesidigt förtroende. Ett europeiskt företrädarintyg skulle skapas, som skulle utgöra ett enda dokument som bevisar att en person har befogenhet att företräda en vuxen utomlands, både gentemot offentliga myndigheter och icke-rättsliga aktörer, och därmed bidra till att säkerställa att det skydd som beviljas i en medlemsstat på grundval av en skyddsåtgärd eller bekräftade företrädarbefogenheter skulle respekteras utomlands. Samarbetet på detta område skulle digitaliseras och språkbarriärerna skulle minskas.

3. DET REKOMMENDERADE ALTERNATIVETS KONSEKVENSER

3.1 Det rekommenderade alternativets fördelar

Gemensamma regler och närmare samarbete inom EU skulle säkerställa att stödet till utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer för alla ändamål blir kontinuerligt. Det skulle garantera deras lika tillgång till rättslig prövning, säkerställa att de kan förvalta sina tillgångar eller sin egendom utomlands och se till att deras sjukvård fortsätter. Dessutom skulle erkännandet av de åtgärder som vidtagits i förväg (företrädarbefogenheter) skydda deras oberoende och förhindra att de måste inleda rättsliga förfaranden. Det rekommenderade alternativet skulle därför ha en positiv inverkan på **skyddet av utsatta vuxnas grundläggande rättigheter** i gränsöverskridande situationer och andra **positiva rättsliga konsekvenser**. Alternativ 4 skulle vara det effektivaste sättet att ta itu med problemen med rättsosäkerhet, dyra och utdragna förfaranden och icke-erkännande av

skyddsåtgärder och företrädarbefogenheter utomlands. Detta alternativ skulle därför bäst uppnå initiativets politiska mål.

Det rekommenderade alternativet skulle också ha positiva **sociala konsekvenser** eftersom det skulle gynna utsatta vuxnas välbefinnande, hälsa, inkludering och jämlikhet.

Genom att gemensamma EU-regler antas skulle det rekommenderade alternativet **förenkla och påskynda förfarandena**. Detta skulle leda till betydande besparingar i fråga om kostnader, tid och börda, både för vuxna i gränsöverskridande situationer och för medlemsstaternas offentliga myndigheter. De totala besparingarna enligt alternativ 4 när det gäller kostnaderna i samband med förfaranden uppskattades till mellan 2,4 och 2,5 miljarder EUR.

De makroekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av det rekommenderade alternativet skulle inte vara betydande.

3.2 Kostnaderna för det rekommenderade alternativet

Det rekommenderade alternativet skulle inte medföra några kostnader för utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer.

De kostnader som det rekommenderade alternativet skulle medföra för medlemsstaterna skulle vara måttliga och till stor del uppvägas av de effektivitetsvinster (kostnadsbesparingar genom förenklade förfaranden) som det rekommenderade alternativet medför.

3.3 Åtgärdens subsidiaritet och komplementaritet på EU-nivå

Skillnaderna i medlemsstaternas regler för gränsöverskridande ärenden och bristen på samarbete mellan myndigheter leder till rättslig osäkerhet, långa och dyra förfaranden och att skyddsåtgärder och företrädarbefogenheter inte erkänns. Dessa problem kräver att gemensamma regler antas och kan inte lösas av medlemsstaterna själva. Initiativets mål skulle därför bättre uppnås på EU-nivå i enlighet med subsidiaritetsprincipen.

Initiativet skulle också vara förenligt med proportionalitetsprincipen. Genom att koppla samman rättssystemen skulle initiativet endast lösa svårigheter i gränsöverskridande situationer och inte inkräkta på medlemsstaternas befogenhet att anta nationell materiell lagstiftning om skydd av vuxna, inbegripet typen av tillgängliga åtgärder, förekomsten, omfattningen och ändringen av företrädarbefogenheter och förfaranderegler om hur skyddet utövas eller genomförs. Lagstiftningen skulle inte gå utöver vad som krävs för att uppnå initiativets mål.